გაიოზ სანაძე

ფინანსური ინვესტიციების საფუძვლები

მე-XX საუკუნის ბოლოდან საქართველოში ყალიბდება საბაზრო ეკონომიკა და ტარდება შთამბეჭდავი ეკონომიკური რეფორმები, ყალიბდება სხვადასხვა საინვესტიციო ბაზრები, მათ შორის ერთერთი უმთავრესი - ფასიანი ქაღალდების ბაზარი, შესაბამისი მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზით და თანამედროვე ინფრასტრუქტურით, რომელსაც ძალუძს შეასრულოს მისი საკვანძო დანიშნულება – უცხოური და შიდა საინვესტიციო რესურსების მაქსიმალური მოზიდვა ეროვნულ ეკონომიკაში და ეფექტური გადანაწილება დარგებს შორის. შეიმჩნევა აგრეთვე, ისეთი ბაზრების ჩამოყალიბება, როგორიცაა - რეალური აქტივები და უძრავი ქონება, მკვეთრ განვითარებას განიცდიან ისეთი დარგები, როგორიცაა საკომუნიკაციო, ენერგეტიკა და სხვა.
ეკონომიკური გარდაქმნები, რომლებიც ტარდება ქვეყანაში, ითხოვს სერიოზულ ინვესტიციების მოზიდვას, რაც თავის მხრივ გულისხმობს შესაბამისი საინვესტიციო გარემოს შექმნას, საინვესტიციო პროცესის განხორციელებას და მასზე მონიტორინგს, საინვესტიციო საქმიანობის დარგში სპეციალისტების მომზადებას, თანამედროვე საინვესტიციო ტექნოლოგიების და მექანიზმების დანერგვას.

ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე, დიდ მნიშვნელობას იძენს უმაღლეს სასწავლებლების სტუდენტების და ბიზნეს სკოლების მსმენელების იმ სასწავლო ლიტერატურით უზრუნველყოფა, რომელიც ეხება საინვესტიციო საქმიანობას. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება ამ სახელმძღვანელოს გამოცემა. სახელმძღვანელო მომზადებულია იმ ლექციების კურსის საფუძველზე, რომელსაც ავტორი რამოდენიმე წლის მანძილზე კითხულობდა გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე.
სახელმძღვანელო შედგება ორი ნაწილისაგან, თითოში გაშუქებულია 4 თემა. დიდი ყურადღება ეთმობა წიგნში ფასიან ქაღალდებში დაბანდებებს, რომელზეც მსოფლიო პრაქტიკის მიხედვით მთელი ინვესტიციების 75%-ზე მეტი მოდის, და იმ ფინანსური მათემატიკის აპარატის აღწერას, რომელიც გამოიყენება ფინანსური ინვესტიციების შემოსავლიანობის და რისკიანობის შეფასებისას.
ავტორი დიდ მადლობას უხდის ყველა იმ პირს, ვინც თავისი დახმარებით ხელი შეუწყო ამ სახელმძღვანელოს მომზადებას და გამოცემას. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია რევაზ ხარბედიას, მარინა ბაკლიშვილის, ნატო კირვალიძის და აჩიკო კოპალეიშვილის ღვაწლი.
ავტორი, აგრეთვე, დიდ მადლობას უხდის საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ინდუსტრიის ასოციაციის და გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობას, მათთან არსებული ტრეინინგ ცენტრის საბჭოს და წინასწარ იმ პირებს, რომლებიც ყურადღებით გაეცნობიან სახელმძვანელოს და მოგვაწოდებენ კონსტრუქციულ შენიშვნებს და წინადადებებს, რომელიც ხელს შეუწყობს სახელმძღვანელოს სრულყოფას.

შინაარსი

ნაწილი I

თემა 1. ინვესტიციების როლი, ელემენტები და სახეობები
1.1. შესავალი
1.2. საინვესტიციო გარემო
1.2.1. საინვესტიციო ინსტრუმენტები - ფასიანი ქაღალდები
1.2.2. შემოსავლიანობა
1.2.3. საფონდო ბაზრები
1.2.4. საფინანსო შუამავლები
1.3. საინვესტიციო პროცესი
1.3.1. საინვესტიციო პოლიტიკა
1.3.2. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ანალიზი
1.3.3. ფასიანი ქაღალდების პორტფელის ფორმირება
1.3.4. პორტფელის გადასინჯვა
1.3.5. პორტფელის ეფექტურობის შეფასება
1.4. ინვესტორები და ინვესტიციების ინდუსტრია
1.4.1. ინდივიდუალური ინვესტორები
1.4.2. ინსტიტუციონალური ინვესტორები
1.4.3 ინვესტიციების ინდუსტრია.
1.5. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
1.6. შეკითხვები და ამოცანები

თემა 2. საინვესტიციო გარიგებები
2.1. ურთიერთობა საფონდო ბაზრის შუამავლებთან
2.1.1. ფინანსური შუამავლები
2.1.2. ანგარიშის გახსნა
2.1.3. განაცხადის და დავალების ფორმები
2.1.4. შესრულების ვადა
2.1.5. ფასის მიხედვით დავალებების ძირითადი სახეები
2.1.6. კომენტარი - მითითებები
2.2. ფასიანი ქაღალდებით გარიგებები - “გრძელი” ყიდვა
2.2.1. უმარტივესი გარიგება – ფასიანი ქაღალდების ყიდვა
2.2.2. ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა
2.3. მარჟინალური გარიგებები
2.3.1. მოგების ნორმა, ფინანსური ბერკეტი
2.3.2. სესხით (მარჟით) ყიდვის პრინციპები
2.3.3. მარჟა
2.3.4. მარჟინალური გარიგების დადების წესები
2.3.5. საწყისი მარჟა
2.3.6. მარჟის საკმარისი დონის განსაზღვრა

2.3.7. მარჟით ყიდვის ოპერაციების განხორციელების შემოსავლიანობა და ტაქტიკა
2.4. “დაფარვის გარეშე” გაყიდვები
2.4.1. "მოკლე გაყიდვების" არსი
2.4.2. ზოგადი დახასიათება
2.4.3. განხორციელების წესები
2.4.4. კორპორაციული უფლებები
2.4.5. მარჟით უზრუნველყოფის წესები
2.4.6. შემოსავლიანობა
2.4.7. საინვესტიციო სტრატეგიები
2.5. ვადიანი, ფორვარდული გარიგებები
2.5.1. ვადიანი გარიგებების ბაზრის ცნება
2.5.2. ფორვარდული კონტრაქტის ზოგადი დახასიათება
2.6. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
2.7. შეკითხვები და ამოცანები

თემა 3. ინვესტიციები ფასიან ქაღალდებში, რეალურ აქტივებში და უძრავ ქონებაში
3.1. ინვესტიციები ფასიან ქაღალდებში
3.1.1. ფასიან ქაღალდებში დაბანდების თავისებურობა
3.1.2. ინვესტიციები კორპორაციების აქციებში
3.1.3. ინვესტიციები კორპორაციების ობლიგაციებში
3.1.4. ინვესტიციები სახელმწიფო ფასიან ქაღალდებში
3.2. ინვესტიციები რეალურ აქტივებში
3.2.1. ინვესტიციები მატერიალურ აქტივებში
3.2.2. უპირატესობები და ნაკლოვანებები
3.2.3. მატერიალური აქტივების შემოსავლიანობა
3.3. ინვესტიციები უძრავ ქონებაში
3.3.1. უძრავი ქონების სახეები
3.3.2. იპოთეკა
3.3.3. მიზნები და შეზღუდვები
3.3.4. უძრავი ქონების შეფასება
3.3.5. შეფასების მეთოდები
3.3.6. მიახლოებითი და მოსალოდნელი შემოსავლიანობა
3.3.7. უძრავ ქონებაში ინვესტირების პასიური ფორმები (რიელტური ფონდები)
3.3.8. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებებში ინვესტიციები
3.4. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
3.5. შეკითხვები და ამოცანები

თემა 4. ინვესტიციები სასაქონლო და ფინანსურ ფიუჩერსებში
4.1. ინვესტიციები სასაქონლო ფიუჩერსულ კონტრაქტებში
4.1.1 ფიუჩერსული გარიგებები
4.1.2. ჰეჯერები და სპეკულიანტები
4.1.3. ფიუჩერსული კონტრაქტებით ვაჭრობის პრინციპები
4.1.4. საბირჟო საქონელი და ვაჭრობის ტექნიკა
4.2. ინვესტიციები ფინანსურ ფიუჩერსულ კონტრაქტებში
4.2.1. ინვესტიციები სავალუტო ფიუჩერსებში
4.2.2. ინვესტიციები წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებში
4.2.3. ფასი, ფასწარმოქმნა და მომგებიანობა
4.3. ინვესტიციები ოფციონურ კონტრაქტებში
4.3.1. ოფციონების დახასიათება
4.3.2. ინვესტიციები სხვა წარმოებულ ფასიან ქაღალდებში
4.4. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
4.5. შეკითხვები და ამოცანები

ნაწილი II

თემა 5. ფინანსური გამოთვლების საფუძვლები
5.1. შემოსავლის გაანგარიშება
5.1.1. შემოსავლის ცნება
5.1.2. ფლობის პერიოდში მოსალოდნელი შემოსავლიანობა
5.1.3. ფარდობითი ღირებულება
5.1.4. ერთეული პერიოდისათვის შემოსავლიანობა
5.1.5. საპროცენტო შემოსავალი
5.2. მარტივი და რთული პროცენტი
5.2.1. ნაზრდი კაპიტალის გამოთვლა მარტივი პროცენტის მიხედვით
5.2.2. ნაზრდი კაპიტალის გამოთვლა რთული პროცენტის მიხედვით
5.2.3. ფულის ნაზრდი ჯამი მარტივ სააღრიცხვო განაკვეთით. ანტისიპატიური მეთოდი
5.2.4. დისკონტირება
5.3. ინფლაციის გათვალისწინება
5.3.1. ინფლაციის გავლენა
5.3.2. ინფლაციის გავლენის გათვალისწინება
5.4. ფულის ღირებულება დროში
5.4.1 ფულის დღევანდელი და მომვალი ღირებულება
5.4.2. ფინანსური რენტის განსაზღვრა
5.4.3. ჩვეულებრივი რენტის მომავალი ღირებულება

5.4.4. ანუიტეტის დღევანდელი ღირებულება
5.4.5. მუდმივი (მარადიული) რენტა
5.4.6. ფინანსური ოპერაციების ეფექტურობა
5.5. საპროცენტო განაკვეთების ზოგიერთი სხვა ნაირსახეობები
5.5.1. ნომინალური და პერიოდული საპროცენტო განაკვეთები
5.5.2. ეფექტური და უწყვეტლივ დარიცხული საპროცენტო განაკვეთები
5.5.3. ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთი
5.5.4. საბანკო-სააღრიცხვო საპროცენტო განაკვეთი
5.5.5. წლიურზე გაანგარიშებული შემოსავლიანობა
5.6. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
5.7. შეკითხვები და ამოცანები

თემა 6. ფინანსური მათემატიკა
6.1. ალბათობის თეორიის ზოგადი ცნებები
6.1.1. შემთხვევითი მოვლენები
6.1.2. მოვლენის ალბათობა
6.1.3. შემთხვევითი სიდიდე
6.1.4. ალბათობის თეორიის ზოგიერთი თეორემა.
6.1.5. დისკრეტული შემთხვევითი სიდიდის ალბათობის განაწილების კანონი
6.1.6. უწყვეტი შემთხვევითი სიდიდის ალბათობის განაწილების კანონი
6.1.7. ალბათობის განაწილების სიმკვრივე
6.2. შემთხვევითი სიდიდეების რიცხვითი მახასიათებლები
6.2.1. მათემატიკური მოლოდინი
6.2.2. შემთხვევითი სიდიდის მოდა და მედიანა
6.2.3. შემთხვევითი სიდიდის მომენტები
6.2.4. შემთხვევითი სიდიდის დისპერსია და საშუალო კვადრატული გადახრა
6.2.5. ნორმალური განაწილების კანონი
6.2.6. სამი “სიგმას” წესი
6.3 შემთხვევითი სიდიდეების სისტემა
6.3.1. ორი შემთხვევითი სიდიდისაგან შემდგარი სისტემის განაწილების ფუნქცია და მისი სიმკვრივე
6.3.2. დამოკიდებული და დამოუკიდებელი შემთხვევითი სიდიდეები
6.3.3. ორი შემთხვევითი სიდიდის რიცხვითი მახასიათებლები.
6.3.4. აქციების პორტფელის ფორმირება
6.4. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
6.5. კითხვები და ამოცანები

თემა 7. ინვესტიციების მართვის შეფასება. 241
7.1. კომპანიათა ფინანსური და სამეურნეო საქმიანობის ანალიზი
7.1.1. ფინანსური ანალიზის ამოცანები
7.1.2. ძირითადი ფინანსური კოეფიციენტები
7.1.3. ბალანსი და მოგება-ზარალის უწყისი
7.2. ლიკვიდურობის კოეფიციენტები
7.2.1. მიმდინარე ლიკვიდურობის კოეფიციენტი
7.2.2. სწრაფი ლიკვიდურობის კოეფიციენტი
7.3. საქმიანობის კოეფიციენტები
7.3.1. მთლიანი აქტივების ბრუნვის კოეფიციენტი
7.3.2. ძირითადი საშუალებების ბრუნვის კოეფიციენტი
7.3.3. სასაქონლო-მატერიალური მარაგების ბრუნვის კოეფიციენტი
7.3.4. დებიტორული დავალიანების დაფარვის საშუალო პერიოდი
7.4. მომგებიანობის კოეფიციენტები
7.4.1. მთლიანი მოგების მარჟა
7.4.2. წმინდა მოგების მარჟა
7.5. ფინანსური ბერკეტის კოეფიციენტები
7.5.1. კოეფიციენტი სესხი/აქტივები
7.5.2. კოეფიციენტი სესხი/საკუთარი კაპიტალი
7.5.3. საკუთარი კაპიტალის მამრავლი
7.5.4. კაპიტალის სტრუქტურის მაჩვენებელი
7.5.5. პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი
7.6. ამონაგები ინვესტიციებზე
7.6.1. ამონაგები აქტივებზე
7.6.2. ამონაგები საკუთარ კაპიტალზე
7.7. აქციონერთა კოეფიციენტები
7.7.1. ჩვეულებრივი აქციის საბალანსო ღირებულება
7.7.2. დივიდენდის გადახდის კოეფიციენტი
7.7.3. შემოსავალი ერთ ჩვეულებრივ აქციაზე
7.7.4. ფასი/საბალანსო ღირებულება
7.7.5. დივიდენდის შემოსავლიანობა ერთ აქციაზე და ფასი/შემოსავალთან
7.7.6. აქციათა ფასების პროგნოზირება
7.7.7. ამონაგების რეალური განაკვეთი
7.8. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
7.9. კითხვები და ამოცანები

თემა 8. ფასიანი ქაღალდებში ინვესტიციების ანალიზი
8.1. ურისკო ფასიანი ქაღალდების ანალიზი

8.1.1. ურისკო ფასიანი ქაღალდის ცნება
8.1.2. დაფარვისათვის შემოსავლიანობა
8.1.3. სპოტ-განაკვეთები
8.1.4. დისკონტირების კოეფიციენტები
8.2. ობლიგაციების შეფასება
8.2.1. ობლიგაციის ღირებულება
8.2.2. ობლიგაციის ფასი
8.2.3. ობლიგაციის შემოსავლიანობა.
8.2.4. უკუპონო ობლიგაციების შემოსავლიანობა
8.2.5. ობლიგაციის საშუალო ვადა დაფარვამდე
8.2.6. ობლიგაციის ხანგრძლივობა
8.3. აქციების შეფასება
8.3.1. აქციების შემოსავლიანობა.
8.3.2. აქციის ფასი
8.3.3. გორდონის მოდელი
8.3.4. აქციის კაპიტალური ღირებულება
8.3.5. აქციის მომგებიანობა და რისკიანობა
8.3.6. აქციების მომგებიანობის ცვალებადობა
8.3.7. აქციის შეძენასთან დაკავშირებული რისკები
8.4. ძირითადი ტერმინები და ცნებები
8.5. კითხვები და ამოცანები
რეკომენდირებული ლიტერატურის სია
საგნობრივი საძიებელი